

Seminar za pripremu lokalnih akcionaih planova za opštine

Berane, Bijelo Polje i Ulcinj

Hotel Maestral Miločer

06-09.11.2012

BEST PRACTICES
for
ROMA INTEGRATION
in the Western Balkans

Project Funded by the EU

Supported by OSCE participating States

Implemented by

OSCE
ODIHR

OPŠTINA BIJELO POLJE

(PRIJEDLOG)

AKCIONI PLAN

**za poboljšanje položaja
Roma i Egipćana u Opštini Bijelo Polje**

Bijelo Polje, novembar, 2012. godine.

SADRŽAJ:

I UVOD	2
II CILJEVI I PRINCIPI STRATEGIJE	3
III PRAVNI OKVIR	4
IV SPROVOĐENJE, PRAĆENJE I FINANSIRANJE STRATEGIJE.....	5
V OBLASTI PRIMJENE STRATEGIJE	6
1. Pravni status	6
2. Obrazovanje.....	7
3. Zapošljavanje	7
4. Zdravlje i zdravstvena zaštita	8
5. Socijalna i dječija zaštita	8
6. Stanovanje	9
7. Informisanje , sport I kultura.....	10
8. Nasilje nad ženama I nasilje u porodici.....	11

UVOD

Prema podacima do kojih smo došli vršeci istraživanje na teritoriji Opštine Bijelo Polje živi 371 osoba koja se izjašnjavaju kao pripadnici Roma i Egipćana. Poseban plan za Rome i Egipćane predstavlja okvir za aktivnosti koje su usmjerene ka većoj integraciji Roma i Egipćana u opštini Bijelo Polje. Ovim planom opština Bijelo Polje iskazuje spremnost da preduzme neophodne mjere i aktivnosti u cilju poboljšanja položaja i većeg stepena integracije i socijalizacije pripadnika Roma i Egipćana kroz segmente regulisanja personalne dokumentacije, obrazovanja, očuvanja identiteta, informisanja, kulture i sporta, nasilja nad ženama i nasilja u porodici, zapošljavanja, zdravstva, socijalne zaštite, poboljšanja uslova stanovanja. Ovaj plan treba da predstavlja skup prioriteta i konkretnih mjera i aktivnosti pravnog, političkog, ekonomskog, socijalnog, urbanističkog odnosno komunalnog, obrazovnog, kulturno informativnog, zdravstvenog karaktera, njihovih nosilaca, rokova i finansijskih izvora za njihovu realizaciju koji će kao krajnji rezultat imati kvalitetniji položaj pripadnika Roma i Egipćana koji žive na području Opštine Bijelo Polje.

Rome i Egipćane u opštini Bijelo Polje možemo generalno podijeliti u dvije skupine, na one starije koji vjekovima žive u našoj sredini kao zanatlije, trgovci. Najpoznatiji zanat kojima se bave svakako je kovački zanat. Pretežni posao sa kojim se bavi Romi i Egipćani na području Opštine Bijelo Polje je sakupljanje sekundarnih sirovina. Drugu skupinu Roma i Egipćana u našoj opštini čine izbjeglice sa Kosova, koji čini mali broj stanovnika.

Romi su najugroženija i najmarginalizovanija manjinska nacionalna zajednica u Crnoj Gori pa samim time i u opštini Bijelo Polje. Veoma nizak stepen obrazovanja, mali broj zaposlenih, neadekvatni stambeni uslovi, veliki broj ne poznaje u dovoljnoj mjeri službeni jezik, imaju nizak nivo poznavanja stranih jezika, slabu informatičku pismenost, socijalno su neprihvaćeni i kao etnička zajednica susreću se sa brojnim predrasudama. Njihov specifičan način življenja i druge karakteristike, samo su neki od uzroka njihovog teškog položaja u društvu koji je na karakterističan životnu egzistenciju. Na području Opštine Bijelo Polje Romi i Egipćani žive na slijedećim lokacijama:

- Rakonje
- Strojtanica
- Nedakusi
- Loznice
- Gornji grad

Imajući u vidu položaj pripadnika Roma i Egipćana Vlada Crne Gore je početkom 2012 godine usvojila Strategiju za poboljšanje položaja Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2012-2016. Ova Strategija obuhvata skup konkretnih mjera i aktivnosti u četvorogodišnjem periodu, pravnog, političkog, ekonomskog, socijalnog, urbanističko-komunalnog, obrazovnog, zdravstvenog, kulturno-informativnog i svakog drugog neophodnog karaktera. Strategijom su bili definisani nosioci aktivnosti, rokovi i finansijski troškovi, kao i način praćenja realizacije projekata i obaveza jednogodišnjeg informisanja Vlade Crne Gore. Kako na državnom tako i na lokalnom nivou moraju postajati ključna normativna dokumenta koja obuhvataju spektar aktivnosti i mjera usmjerenih ka rješavanju veoma složene društvene situacije u kojoj se nalazi RE populacija

II CILJEVI I PRINCIPI STRATEGIJE

Generalno gledano glavni cilj koji je obuhvaćen ovim dokumentom, a usmjeren je na poboljšanje i unaprijeđenje položaja Roma i Egipćana populacije u Oštini Bijelo Polje, što treba da dovede do smanjenja jako vidljivih razlika koje od ranije postoje koje između njihovog položaja, i učešća u društvenim procesima, i položaja ostalog stanovništva koje egzistira na području Opštine Bijelo Polje. Uzimajući u obzir tu činjenicu te veoma kvalitetan zakonodavan okvir zagaranovanih ljudskih i manjinskih prava u Državi Crnoj Gori, glavni cilj ove Strategije se može definisati i kao stvaranje optimalnih uslova za primjenu i primjena osnovnih ljudskih i manjinskih prava u odnosu na romsku populaciju, što bi dovelo do kvalitetnijeg položaja pripadnika Roma i Egipćana u Opštini Bijelo Polje, a sve kroz veće učešće u procesu donošenja odluka i učešće u stvaranju boljeg ekonomskog ambijenta koje bi dovele do smanjenja socio ekonomskih razlika koje su jako vidljive između pripadnika Roma i Egipćana i ostalog stanovništva u Opštini Bijelo Polje. Kroz ove principe će se omogućiti kvalitetnija integracija romske zajednice u društvene tokove Crne Gore, što će biti dugotrajan i složen process koji zahtijeva velike napore. Integracija romske populacije uključuje i uspostavljanje novih društveno-kulturoloških odnosa prema romskoj zajednici, koji se ogledaju u sjedinjavanju sa većinskim stanovništvom koje podrazumijevaju i zahtijevaju eliminisanje tradicionalnih predrasuda i stereotipa karakterističnih za odnos prema ovoj populaciji. Ova Strategija je osmišljena da počiva na sljedećim fundamentalnim principima, inače razvijenim u praksi zaštite ljudskih i manjinskih prava, posebno ugroženih, isključenih i marginalizovanih grupa i populacija:

- princip jednakosti, odnosno jednakih mogućnosti i nediskriminacije;
 - princip integracije bez asimilacije;
 - princip afirmativne ili pozitivne akcije;
 - princip poštovanja, priznavanja i promocije različitosti;
 - princip rodne ravnopravnosti;
 - princip pomoći i samopomoći ugroženim građanima i grupama u nepovoljnom socijalnom položaju;
-
- princip uzajamnog partnerstva lokalnih vlasti, međunarodnih organizacija, civilnog društva i Roma i Egipćana, odnosno participacije romskih i egipćanskih organizacija u izradi i primjeni Strategije;
 - princip socijalne solidarnosti ili miroljubive koegzistencije manjine i većine;
 - princip podijeljene odgovornosti glavnih aktera izrade i primjene Strategije.

Svi ovigore pobrojani principi su međusobno povezani, iz čega proizilazi što da se ciljevi i zadaci ove Strategije mogu ostvariti samo njihovom integralnom primjenom. To je potpuno jasna i realna činjenica s obzirom na *de facto* stanje romske populacije u Opštini Bijelo Polje i nužnost preduzimanja urgentnih i efektivnih mjera u cilju saniranja takvog stanja i stvaranja dugoročnih uslova da Romi i Egipćani počnu ostvarivati osnovna ljudska i manjinska prava, kao i svi ostali građani Opštine Bijelo Polje.

III PRAVNI OKVIR

Država Crna Gora je, nakon sticanja nezavisnosti, u veoma kratkom vremenskom periodu postala članica većeg broja međunarodnih organizacija. Tako da je izgradila kvalitetan normativni okvir za zaštitu i unaprijeđenje položaja REpopulaciju kao ugroženih manjina. Sve ovo proizilazi iz obaveza koje propisuju Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima, Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, Evropska konvencija o ljudskim pravima i osnovnim slobodama, Evropska socijalna povelja, Okvirna konvencija Savjeta Evrope za zaštitu nacionalnih manjina, kao i mnoge druge, konvencije povelje i deklaracije koje sadrže spektar raličitih preporuka Savjeta Evrope iz ove problematike.

Imajući u vidu orijentaciju Države Crne Gore ka punopravnom članstvu u Evropsku uniju, veoma značajan dokument je i Evropski okvir za nacionalne strategije integracije Roma do 2020. Ovaj Evropski okvir traži da se napravi očigledna promjena u životima RAE. To je odgovor EU na sadašnje stanje i isti ne zamjenjuje obaveze zemalja članica i njihove osnovne obaveze. Ovim EU okvirom Evropska komisija ohrabruje zemlje članice da, u skladu sa brojem REkoji žive na njihovoj teritoriji, zauzmu različite početne pozicije pri usvajanju i razvijanju sveobuhvatnog pristupa integraciji REkako bi ostvarili predviđene ciljeve. Ova Strategija je imala u vidu ciljeve postavljene ovim okvirom, pogotovu u oblastima pristupa obrazovanju, zapošljavanju, zdravstvenim uslugama i pravu na stanovanje i osnovnim uslovima života.

Ustav Crne Gore obuhvata sve pomenute međunarodno-pravne standarde o zaštiti ljudskih i manjinskih prava u unutrašnji pravni sistem Crne Gore. Mehanizmi rješavanja pitanja statusa definisani su Zakonom o crnogorskom državljanstvu, (većina pripadnika Roma i Egipćanaposjeduje crnogorsko državljanstvo) Zakonom o strancima, Zakonom o azilu i Zakonom o matičnim registrima, procesi obrazovanja i vaspitanja tretirani su: Opštim zakonom o vaspitanju i obrazovanju, Zakonom o predškolskom vaspitanju i obrazovanju, Zakonom o osnovnom obrazovanju i vaspitanju, Zakonom o vaspitanju i obrazovanju djece sa posebnim obrazovnim potrebama, Zakonom o stručnom obrazovanju, Zakonom o obrazovanju odraslih; Pravni okvir iz oblasti zapošljavanja, ostvarivanja prava na rad i zapošljavanje, čini set zakona, uredbi i pravilnika, pogotovu Zakon o radu, Zakon o zapošljavanju i ostvarivanju prava iz osiguranja od nezaposlenosti. Uređen je i okvir za ostvarivanje prava na zdravstvenu zaštitu koji je definisan Zakonom o zdravstvenoj zaštiti i Zakonom o zdravstvenom osiguranju;

Za sve principe postoje kvalitetan normativni okvir koji treba sprovesti u djelo. Takođe i Statut Opštine Bijelo Polje predstavlja važan pravni mehanizam j koji omogućava djelotvorno učešće stanovništva u procesima donošenja Odluka kao i Odluke koje je iz ove oblasti usvojila SO, a prije svega ovi pravci djelovanja su definisani Odlukom o učešću stanovništva u vršenju javnih poslova.

IV SPROVOĐENJE, PRAĆENJE I FINANSIRANJE STRATEGIJE

Ova Strategija obuhvata period od 2012. do 2016. godine, a biće realizovana kroz jednogodišnje akcione planove. Prvi akcioni plan će obuhvatiti period od usvajanja Strategije do kraja 2013. godine, a četvorogodišnji akcioni plan će se usvojiti na Sjedini SO Bijelo Polje. Akcionim planom će se precizirati prioritetne mjere i aktivnosti koje treba sprovesti u planskom periodu. Opština Bijelo Polje će formirati tim za sprovođenje i praćenje realizovanja aktivnosti planiranih akcionim planom za realizaciju aktivnosti predviđenih Strategijom i akcionim planovima zaduženi su:

- Presjednik Opštine
- Glavni Administrator
- Skupština Opštine Bijelo Polje,
- Sekretarijat za društvene djelatnosti,
- Opštinski sekretarijat za urbanizam,
- Opštinski sekretarijat za ekonomiju i razvoj
- Zavod za zapošljavanje Crne Gore,
- JU Dom zdravlja
- Centar za socijalni rad
- NVO

Sredstva za realizaciju akcionog plana će se obezbijediti iz :

- Budžeta Opštine Bijelo Polje
- Budžeta Vlade Crne Gore(resorna ministarstva)
- NVO i međunarodnih organizacija
- EU i drugih -fondova

V OBLASTI PRIMJENE STRATEGIJE

1. Pravni status

Definisanje statusa svakog pojedinca definiše korpus statusnih prava koja su mu na raspolaganju. Posjedovanje identifikacionih dokumenata predstavlja osnovni preduslov za uključivanje u društvo i smanjenje siromaštva romske i egipćanske populacije. Time se omogućava redovan pristup tržištu rada, socijalnoj zaštiti, zdravstvenim i obrazovnim uslugama, i svemu ostalom što predstavlja uslov za normalnu organizaciju života. Nažalost, izvjestan broj Roma i Egipćana, bilo da se radi o domicilnoj ili raseljeničkoj populaciji, ne posjeduje identifikaciona dokumenta. Na osnovu realizacije predviđenih mjera Strategije za poboljšanje položaja Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2008–2012 u cilju regulisanja statusa stranaca sa stalnim nastanjenjem ili privremenim boravkom u Crnoj Gori, Vlada Crne Gore, kroz resorna ministarstva i institucije, a uz pomoć međunarodnih organizacija je postigla vidljive i mjerljive rezultate. Kada je u pitanju domicilna romska i egipćanska populacija, u regulisanju crnogorskog državljanstva su postignuti mjerljivi rezultati kroz institucije sistema i u saradnji sa nevladinim sektorom i međunarodnim

organizacijama. Neophodno je da se na ovoj problematici i u narednom periodu kontinuirano nastavi sa radom. Odgovarajući pravni status neophodan je za lokalnu integraciju.

2. Obrazovanje

2.1. Predškolsko vaspitanje i obrazovanje

Na području Opštine Bijelo Polje nema pripadnika Roma i Egipćana koji pohađaju predškolsko obrazovanje, razlog tome je još uvijek niska svijest roditelja pripadnika Roma i Egipćana o značaju predškolskog obrazovanja za njihovu djecu. Kao šansu da se ovako loše trenutno stanje popravi vidimo kroz izgradnju ustanove (dječjeg vrtića) koji je u fazi izgradnje u naselju Pruška.

2.2. Osnovno obrazovanje i vaspitanje –Prema važećim zakonskim okvirima Osnovno obrazovanje i vaspitanje u Crnoj Gori je obavezno za svu djecu uzrasta od 6 do 15 godina života. U školu se upisuju djeca koja će u kalendarskoj godini u kojoj počinju da pohađaju školu navršiti 6 godina života. Djeca Roma i Egipćana na području Opštine Bijelo Polje pohađaju tri osnovne škole u i to u : O.Š., Pavle Žižić ,”u Njefnjevu O.Š. „Marko Miljanov ,”OŠ”Risto Ratković”.U ovim obrazovnim jedinicama za školsku 2012/2013 godinu upisano je oko četrdesetak učenika RE populacije.

2.3. Srednješkolno obrazovanje i vaspitanje Na području Opštine Bijelo Polje postoje tri ustanove za srednje obrazovanje i to: JU Gimnazija “Miloje Dobrašinović”, JU”Srednja elektro-ekonomska škola” , JU”Srednja stručna škola”Učenici romske populacije su se uglavnom opredjeljivali za upis u JU”Srednja stručna škola” Ove kalendarske godine(2012/2013 godine) u ovoj ustanovi se je upisalo dva pripadnika Roma i Egipćana, od kojih je jedan napustio/la dalje školovanje zbog odlaska u inostranstvo.Ministarstvo prosvjete i sporta u saradnji sa Ministarstvom rada i socijalnog staranja obezbjeđuje besplatne udžbenike za sve upisane učenike pripadnike RE populacije.

2.4. Ostali nivoi obrazovanja i vaspitanja Prema trenutnim podacima nema pripadnika RE populacije iz Opštine Bijelo Polje koji se trenutno nalaze na studijama ili postdiplomskim studijama.

3. Zapošljavanje pripadnika Roma i Egipćana u Bijelom Polju

Nedovoljan stepen stručnog obrazovanja (zahtjevi tržišta rada), karakteriše nisku stopu zaposlenosti pripadnika Roma i Egipćana u Opštini Bijelo Polje.Većina pripadnika ove populacije je zaposlena na sakupljanju sekundarnih sirovina ali bez regulisanog radnog statusa. Mali broj se je zapošljavao kroz sezonske poslove kroz program Javnih radova koji realizuje Zavod za zapošljavanjeCrne Goreu saradnji sa Opštinom Bijelo Polje, to su radovi koji se odnose na uređenju prostora i čišćenju riječnih korita.Mali broj pripadnika ove populacije se nalazi u povremenom i privremenom radu angažmanu kod JKP”LIM”I isti obavljaju poslove na sakupljanju komunalnog otpada kao i održavanju javnih površina.Da bi se problem zapošljavanja pripadnika Roma i Egipćanapotrebno je djelovati u slijedećim pravcima:

-obezbijediti programe stručnog usavršavanja kroz programe prekvalifikacije i dokvalifikacije

- obezbijediti programe učenja stranih jezika(engleski..)
- obezbijediti pohađanje kurseva rada na računaru
- obezbijediti zapošljavanje u JU I Državnim institucijama predstavnika RE populacije
- Veći stepen Stimulisanja poslodavaca za zapošljavanje pripadnika RE populacije, kroz sistem poslovnih i poreskih olakšica i subvencija za RE preduzetnike i poslodavce koji zapošljavaju radnike romske nacionalnosti
- kontinuirano jačati kapacitete romskih NVO-a da blagovremeno informišu REpopulaciju o zahtjevima tržišta rada kao I davanje smjernica pri zapošljavanju.

4. Zdravlje i zdravstvena zaštita Izgradnjom značajnih normativnih akata kroz reformu sistema zdravstva unaprijeđen je system zdravstvene zaštite u Crnoj Gori . Uveden je izabrani doktor preko koga osiguranici ostvaruju primarnu zdravstvenu zaštitu i koji im omogućava upućivanje i na sekundarni i tercijarni nivo zdravstvene zaštite. Zakon o zdravstvenom osiguranju je obezbijedio da socijalno ugrožene kategorije, nezaposleni, djeca do osnovne škole, a ako se školuju dok završavaju srednje i visoko obrazovanje, žene u toku trudnoće i godinu dana nakon porođaja, stariji od 65 godine i oboljeli od raznih bolesti, ne učestvuju u troškovima liječenja (imaju besplatnu zdravstvenu zaštitu). Uredba o načinu ostvarivanja zdravstvene zaštite stranaca je pripadnike romske i egipćanske populacije izjednačila u pravima na zdravstvenu zaštitu sa osiguranicima (na koga se odnosi zakon o zdravstvenom osiguranju).

5. Socijalna i dječija zaštita Kada je ova oblast u pitanju treba istaći da na području Opštine Bijelo Polje većina porodica prima socijalnu pomoć preko centra za socijalni rad.U sistemu socijalne i dječije zaštite ne vodi se evidencija koja je zasnovana na etničkoj, nacionalnoj ili nekoj drugoj pripadnosti korisnika socijalne zaštite. U Bijelom Polju je 57 porodica je korisnik MOP-a, , a 6 domaćinstava koristi tuđu njegu i pomoć.Većina porodica je korisnik jednokratnih novčanih pomoći preko Centra za socijalni rad i Opštine Bijelo Polje, 102 osobe su korisnik dječjeg dodatka, takođe preko centra za socijalni rad značajan broj porodica je koristio pomoć u namirnicama.

Pomoći koje se mogu ostvariti preko Centra za socijalni rad:

- MOP
- Tuđa njega I pomoć
- Lična invalidnina
- Jednokratne pomoći
- pomoć u školovanju djece
- Povlašćena vožnja
- Zdravstveno osiguranje preko centra za socijalni rad(4 osobe koristile ovaj vid pomoći)
- Pravo na troškove sahrane nosioca domaćinstva(ovaj vid pomoći je koristilo 2domaćinstva)
- Ljetovanje djece
- Smještaj u domove ako je lice bez roditeljskog staranja

U narednom period treba ojačati kapacitete romskih NVO-a da rade na poboljšanju dostupnosti i kvaliteta usluga centara za socijalni rad kao i informisanju Roma i Egipćanao pravima I mogućnostima korišćenja socijalne pomoći

6. Stanovanje

Prije svega treba istaći da većina objekata u kojima živi REpopulacija na području Opštine Bijelo Polje je nelegalno sagrađena na područjima koja su obuhvaćena DUP-om i PUP-om, te da se je na tim područjima strateškim planovima razvoja Opštine predvidjela izgradnja značajnih infrastrukturnih objekata. Većina Roma žive u neopremljenim kućama ili barakama, tačnije 59 stambenih jedinica u kojima borave domaćinstva sagrađeno je uglavnom od tvrdog materijala (blok) a 13 domaćinstava stanuje u barakama (straćara) i ne posjeduje *neophodne* uslove za život. Neophodni uslovi podrazumjevaju da domaćinstvo ima sledeće kućne uređaje: krevete, sto, frižider, šporet na drva, televizor. Optimalni životni uslovi podrazumjevaju da porodice žive (stanuju) u prostorijama u kojima krov ne prokišnjava, zatim da imaju obezbeđeno grijanje (uglavnom na drva), da imaju optimalnu električnu energiju; zatim da posjeduju kupatila (moke čvorove) koji zadovoljavaju minimum osnovnih higijenskih potreba.

Istraživanjem smo utvrdili da većina domaćinstava nemaju Roma i Egipćanakoji egzistiraju na području Opštine Bijelo Polje(ne posjeduju) vodu u svojim domovima tj. nemaju neophodne vodovodne instalacije već se „dovijavaju“ kako da obezbijede minimum minimuma higijensko - tehničkih uslova!

Dvadeset devet romskih porodica nemaju, čak ni dio gore navedenih osnovnih uslova za normalnu egzistenciju. Što se tiče dvorišta, tj.kućnog eksterijera, uglavnom su dvorišta zapuštena; uzrok takvog stanja je što većina radno sposobnih Roma radi na otpadu, tj.rade sa gvoždjem, limarijom, posudjem i sličnim materijalima. Primjetili smo da nijedno imanje se ne obrađuje (poljoprivrednim ili povrtlarskim kulturama) što je zaista frapantan podatak imajući u vidu nezavidan opšti životni standard.

7. Informisanje sport i kultura

Kultura je jedna od najznačajnijih karika koje karakterišu jedan narod, ona je najbolji promoter tog naroda u inostranstvu ,ona obavezuje sve generacije da je prenose sa koljena na koljeno .Imajući u vidu da sloboda izražavanja i informisanja je jedno od temeljnih ljudskih prava svakog demokratskog društva i proklamovana je međunarodnim dokumentima, kao i domaćim zakonodavstvom u Crnoj Gori. Informisanje romske populacije u Crnoj Gori realizuje se kroz programe nacionalnih javnih radio-difuznih servisa Radio Crne Gore i Televizija Crne Gore, zatim lokalnih javnih servisa, kao i komercijalnih elektronskih medija gdje, uglavnom, postoje specijalističke emisije bilo na romskom (uz titlovan prevod), bilo na crnogorskom jeziku. Na području Opštine Bijelo Polje u kojoj funkcioniše lokalni radio-difuzni servisi Radio Bijelo

Polje, zatim postoji studio TVCG1 I lokalna TV SUN te da se u narednom periodu mogu iskoristiti da se na najbolji način informišu pripadnici Roma i Egipćanana svom jeziku kroz organizovanje emisija koje promovišu kulturu romskog naroda kroz tradicionalan način života da u godišnjim ugovorima obaveznih programskih sadržaja od javnog interesa budu precizno navedeni i programi Dekade Roma, lokalni javni radio-difuzni servis će, u skladu sa mogućnostima, radno angažovati medijski edukovane novinare ove populacije. Stimulisati partnerstvo lokalnih vlasti, NVO sektora i medijskih udruženja i medija na planu medijske prezentacije Dekade Roma putem programa edukacije, treninga i strateškog definisanja medijskih prioriteta iz ove oblasti. Pokretanje časopisa na romskom, albanskom i crnogorskom jeziku biće od veoma značajnog prioriteta.

8 Nasilje nad ženama i nasilje u porodici

Crna Gora vodi politiku baziranu na principima nediskriminacije i poštovanja ljudskih prava, postojeći normativni i institucionalni okvir još uvijek ne garantuju efektivne mehanizme zaštite od nasilja nad ženama koji obezbjeđuju jednaku zaštitu pripadnicama romske i egipćanske populacije u skladu sa usvojenim međunarodnim standardima. Kao mogući razlozi prepoznaju se: odsustvo sistemskih rješenja u oblasti porodične zaštite, nedostatak jednoobraznih pravila i procedura u postupanju sa žrtvama nasilja, nedovoljno razvijena saradnja i koordinacija među nadležnim institucijama, nedovoljna razmjena relevantnih podataka. Osim toga, praksa sistematskog prikupljanja i analiziranja podataka o nasilju u porodici i nasilju nad ženama u okviru romske i egipćanske populacije nije dovoljno razvijena. Shodno tome, nije moguće precizno i dokumentovano sagledati kolika je rasprostranjenost nasilja u porodici na nivou ove populacije, niti analizirati kvalitet i obim preventivnih i zaštitnih mjera koje se preduzimaju u slučajevima nasilja u okviru ove populacije.

AKCIONI PLAN

OBLAST:PRAVNI STATUS

CILJEVI	AKTIVNOSTI	INDIKATORI	FINANSIRANJE	Nosioci aktivnosti
1.veće informisanje o mogućnostima rješavanja statusnih pitanja interno raseljenih lica koja se nalaze na području BP,	-Organizovati okrugle stolove; -Osmisliti medijsku kampanju; -izrada I podjela ifo.materijala	Povećan broj lica koja su podnijela zahtjev za rješavanje statusnih i drugih pitanja		SO-e MPiS MPRS NVO
2.Obezbjediti dokumenta potrebna za regulisanje statusa u Crnoj Gori;	Organizovati odlaske u opštine porijekla i srbijanske opštine u koje je izmeštena dokumentacija sa Kosova;	Povećan broj lica sa kompletnim dokumentima potrebnim za rješavanje statusnih pitanja		
3.Pomoć ranjivim grupama koje nisu u mogućnosti da pribave dokumenta. Podnošenje zahtjeva za sticanje statusa, naročito posebnim potrebama koji žive na granici siromaštva; Definisane procedure naknadnog upisa u MKR za djecu rođenu u CG izvan zdravstvenih ustanova	Identifikovati ekstremno ugrožene porodice i porodicelica sa posebnim potrebama koje ne mogu da pribave potrebna dokumenta i pružiti im pomoć u pribavljanju; Pripremiti izmjene I dopune	Broj ekstremno ugroženih porodica, i porodica lica sa posebnim potrebama koje su identifikovane i kojima je pružena pomoć u pribavljanju dokumenata		MUP MRSS, Centar za socijalni rad Opština BP NVO
4.Informisanost RAE o važnosti ličnih dokumenata i upisa djece u matični registar državljana	Sprovesti informativne kampanje među RE o značaju posjedovanja ličnih dokumenata i upisa djece u Matični registar rođenih I Registar državljana, organizacijom okruglih stolova, sprovedenjem medijske kampanje i	Broj lica koje su upisala djecu u registre matične knjige rođenih, registar državljana Broj lica koja su regulisala lična		MUP MRSS, Centar za socijalni rad Opština BP NVO

	prilikom direktne službene komunikacije;	dokumenta		
5. Identifikacija interno raseljenih lica bez dokumenata, koja borave u na teritoriji Opštine Bijelo Polje, došli su sa teritorije Kosova (Romi i Egipćani), a ne posjeduju izvod iz matične knjige rođenih, uvjerenje o državljanstvu, kao ni putnu ispravu, koja sudokument potrebna radi regulisanja statusa u CG	Unapredjenje baze podataka za RE populacije, koji imaju status interno raseljenih lica, a ne posjeduju izvod iz matične knjige rođenih, uvjerenje o državljanstvu ipasoš radi regulisanja statusa u Crnoj Gori;	Urađena baza podataka za RE koja imaju status interno raseljenih lica a ne posjeduju izvod iz matične knjige rođenih -uvjerenje o državljanstvu, pasoš radi regulisanja statusa u Crnoj Gori		MUP MRSS, Centar za socijalni rad Opština Bijelo Polje

OBLAST: OBRAZOVANJE

CILJEVI	AKTIVNOSTI	INDIKATORI	FINANSIRANJE	Nosioci aktivnosti
1. Uključiti sto veći broj djece RE populacije u obrazovni sistem	- animiranje roditelja Finansijska podrška porodicama (za nabavku odjece, obuće, udžbenika i školskog pribora) - definisanje podrške, pracenja rada i kontrole kvaliteta znanja	broj djece uključene u predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje		SO-e MPiS MPRS NVO
2. Uključiti djecu RE populacije u predškolske ustanove	- utvrđivanje broja zainteresovanih roditelja za uključivanje djece u ustanove predškolskog vaspitanja i obrazovanja - kontakti sa rukovodstvom predškolskih ustanova u cilju upisa djece kroz afirmativnu akciju	Broj upisane djece		Vrtići Roditelji SO-e MPiS NVO

3. Povecati broj djece u pocetnim razredima osnovne skole	-animiranje roditelja -obezbijedjivanje skolskog pribora i udzbenika za polazak u skolu	Obezbijedjeni udzbenici i skolski pribor -broj djece koja su korisnici udybenika i skolskog pribora		Roditelji SO-e MpiS MRSS NVO
4.Motivisati i povecati broj pripadnika Roma u visim nivoima obrazovanja	-Obezbijedjivanje odgovarajucih stipendija za srednjoskolce i studente	Oezbijedjene stipendije -broj srednjoskolaca i studenata koji primaju stipendije		MPiS SO-e
5.Podrska roditeljima ucenika	-Radionice i fokus grupe sa roditeljima za nastavak skolovanja -osposobljavanje roditelja ili odraslih clanova porodice za pomoc djeci pri savladavanju nastavnih sadrzaja	Broj radionica i ukljucenih roditelja		MPiS ZZZ, NVO
6.Poboljsanje skolskog uspjeha	-Sprovođenje dopunske nastave (prevazilazelje jezickih barijera,pomoc u izradi zadataka i sl.)	Broj casova dopunske nastave po skolama i po predmetima		MPiS Skole NVO/donacije
Ukljucivanje romskih asistenata za pomoc u nastavi	Rad asistenata po odgovarajucim programima(rad u skoli i individualni rad u porodici)	Broj asistenata -broj djece i porodica obuhvacenih podrskom		MPiS Skole NVO/donacije Porodice

OBLAST : ZAPOS LJAVANJE I PRAVA IZ RADNOG ODNOSA

CILJEVI	AKTIVNOSTI	INDIKATORI	FINANSIRANJE	Nosioci aktivnosti
Upoznavanje romske populacije o pravima, obavezama i programima mjera aktivne politike zaposljavanja	Informativni razgovori, flajeri, medijske kampanje	Broj Informativnih razgovora, flajera, medijskih kampanja	Redovna aktivnost	ZZZCG Biro rada BP, NVO, SO-e
Ukljucivanje romske populacije u programe pripreme za ukljucivanje za trziste rada(obuke,samozaposljavanje,funkcionalno opismenjavanje, informaticko opismenjavanje...)	Organizovanje radionica, obuka i programa	Broj ucesnika u pripremi za zaposljavanje	Redovna aktivnost	MRSS,ZZZCG Biro rada BP, SO-e, Unija poslodavaca
Stimulisanje poslodavaca za zaposljavanje pripadnika romske populacije i prevazilazenje	-edukacija poslodavaca u cilju razbijanja	-broj poslodavaca koji su prošli	-Redovna aktivnost	SO-e,Unija poslodavaca, ZZZCG

stereotipa i predrasuda kod poslodavaca	predrasuda -stimulisanje zaposljavanja pripadnika RE populacije uvodjenjem subvencija	edukaciju -broj poslodavaca koji koristi subvencije	-Redovna aktivnost	NVO
Zaposljavanje pripadnika RE populacije na podrucju opstine B.Polje	- istrazivanje i analiza trzista rada i pronalazenja slobodnih radnih mjesta - Otvaranje kancelarije za saradnju lok.uprave sa RE populacijom	Broj zaposlenih	Redovna aktivnost	SO-e, ZZZCG Biro rada BP, Ministarstvo rada i soc.staranja, EU fondovi i NVO

OBLAST: STANOVANJE

CILJEVI	AKTIVNOSTI	INDIKATORI	FINANSIRANJE	Nosioci aktivnosti
Donošenje studije stanovanja Opštine Bijelo Polje	-analiza trenutnog stanja - istraživanje i popis stambenih jedinica -izrada strategije stanovanja	-Napravljena analiza -sprovedeno istraživanje -usvojena strategija stanovanja		Minist.odr živog razvoja i turizma OP.BP NVO
Obezbijedjivanje kolektivnog stanovanja	-izgradnja stambenih jedinica za stanovanje -informativni razgovori sa RE populacijom u fokus grupama o kolektivnom stanovanju -medijska kampanja	Broj stambenih jedinica(broj useljenih porodica) -Broj informativnih raygovora -Broj emitovanih emisija i reklama		SO-e MRSS JUCentar za socijalni rad NVO, Medjunarodni donatori
Unapredjenje uslova stanovanja RE populacije	-Prikljucenje stambenih objekata na infrastrukturu (put, vodovod , kanalizacija, struja..) -pruzanje pomoci za saniranje i poboljsanje uslova stanovanja u postojećim objektima -izmjestanje naselja u skladu sa planovima -Uklanjanje deponija za otpad iz naselja i okoline gdje zive pripadnici REpopulacije -Izgradnja novihstambenih jedinica zapripadnike RE populacije	Broj objekata prikljucenih na infrastrukturu Broj stambenih jedinica u kojima su poboljsani uslovi stanovanja Broj izmjestenih naselja Broj uklonjenih deponija Broj Izgradjenih stambenih jedinica		OP.BP J.P.(Javna preduzeca) MRSS-Centar za socijalni rad BP Direkcija za izgradnju
Omogucavanje	Legalizovanje objekata	Broj legalizovanih		OP.BP

legalizacije objekata koji se uklapaju u postojeće DUP, PUP planove	-stimulativne mjere za legalizaciju	objekata		
---	-------------------------------------	----------	--	--

OBLAST: ZDRAVSTVENA ZASTITA

CILJEVI	AKTIVNOSTI	INDIKATORI	FINANSIRANJE	Nosioci aktivnosti
Unapredjenje zdravlja RE populacije na podrucju Opstine Bijelo Polje	-Informisanje RE populacije o nacinu ostvarivanja prava na zdravstvenu zastitu(pravo na izabranog doktora, besplatnu zdr.zast.) -Posjeta zdravstvenih radnika romskim porodicama radi primjene preventivnih mjera zdravstvene zastite	Broj pripadnika RE populacije koji su informisani Broj posjeta I preventivnih pregleda		MZCG JZU Obrazovne institucije NVO
Podsticanje i usmjeravanje pripadnika RE populacije da izaberu svog doktora	-Edukativne radionice -Fokus grupe -Medijske kampanje -distribucija edukativnog materijala	Broj pripadnika RE populacije koji su izabrali svog doktora		MRSS MZCG JZU NVO
Posjeta strucnih zdravstvenih radnika romskim porodicama o preventivnim mjerama zdravstvene zastite				

OBLAST: SOCIJALNA I DJECIJA ZASTITA

CILJEVI	AKTIVNOSTI	INDIKATORI	FINANSIRANJE	Nosioci aktivnosti
Olaksanje pristupa RE populacije u ostvarivanju prava iz oblasti socijalne i dječje zastite	-informativne kampanje u romskim naseljima o uslovima za ostvarivanje prava u skladu sa zakonom o socijalnoj i dječjoj zastiti -pomoc pri	-Broj sprovedenih kampanja -Broj pripadnika RE populacije koja je informisana o nacinima ostvarivanja pomenutih prava -broj lica kojima je		MRSS NVO

	obezbjeđivanju dokumentacije za ostvarivanje prava	pruzena pomoc		
Prevenција maloljetnickih vanbracnih zajednica i prisilnih/ugovorenih brakova	-rad multidisciplinarnih timova pri Centru za socijalni rad sa RE populacijom	Broj odrzanih radionica		JU Centar za socijalni rad MUP NVO
Prevenција prosjacenja	-Informativne kampanje sa RE populacijom -Akcije suzbijanja prosjacenja	Broj informativnih kampanja		MUP JU Centar za socijalni rad NVO
Ukljucivanje djece RE populacije sa smetnjama u razvoju u odgovarajuće ustanove	-boravak djece RE populacije u JUDnevni centar Tisa -koriscenje usluga igrackoteke -ukljucenje u programe koje realizuje Udruzenje djece i roditelja sa smetnjama u razvoju „Oaza,,	Broj djece koja borave u dnevni centar , igrackoteku, Broj ukljucenje djece u programe		JU Centar za socijalni rad -JU Dnevni centar Tisa NVO Udruzenje djece i roditelja sa smetnjama u razvoju „Oaza,,

OBLAST: INFORMISANJE, SPORT I KULTURA

CILJEVI	AKTIVNOSTI	INDIKATORI	FINANSIJSKA SREDSVA	NOSIOCI POSLA
Povećanje stepena informisanosti pripadnika RE populacije na romskom jeziku	-izdavanje biltena na romskom i maternjem jeziku (dvojezicno) -redovne emisije na romskom jeziku na lokalnom radiju Bijelo Polje -periodicne emisije na romskom jeziku –TV SUN	Broj odstampanih i distribuiranih biltena -Broj emisija		Opština NVO E –Roma JU Centar za kulturu Lokalni javni servis Radio Bijelo Polje TV SUN
Stvaranje uslova za ukljucivanje RE populacije u sportske aktivnosti	-animiranje mladih RE populacije za bavljene sportskim aktivnostima -izgradnja sportskog terena za potrebe fudbalskog kluba E-Roma	Broj animiranih mladih Izgradjen sportski teren		OP.BP JUCentar za sport i rekreaciju FSCG NVO
Veci stepen ucesca pripadnika RE populacije u kulturnim	-animiranje pripadnika RE populacije za ukljucivanje u KUD,„Tekstilac,, -Organizovanje manifestacije,„Dani romske	Broj ukljucenih u rad KUD/a Organizovane manifestacije		JU Centar za kulturu KUD Tekstilac Romski savjet Ministarstvo za

sadržajima Opštine	kulture,,(7. i 8.april)	-svecano obiljezen svjetski dan Roma		manjinska prava NVO
--------------------	--------------------------	--------------------------------------	--	---------------------

OBLAST: NASILJE NAD ZENAMA I NASILJE U PORODICI

CILJEVI	AKTIVNOSTI	INDIKATORI	FINANSIJSKA SREDSTVA	NOSIOCI POSLA
Eliminacija svih oblika nasilja nad ženama i maloljetnim licima romske populacije	Edukacija i javne kampanje za pripadnike RE populacije o zaštiti od nasilja u porodici, edukacija o Zakonu o besplatnoj pravnoj pomoci	Broj održanih edukacija i organizovanih kampanja Broj prijavljenih slučajeva nasilja u porodici		MUP CZPDIP JU Centar za soc.rad NVO
Podizanje svijesti romske populacije o problemima nasilja u porodici i porodičnoj zajednici	Tribine, okrugli stolovi Informat.radionice	Broj tribina, okrug.stolova Broj inf. radionica		MUP NVO CZSR
Jacanje kapaciteta romskih NVO u borbi protiv nasilja u porodici	Uključivanje predstavnica romske populacije u timove za sprovođenje lokalnih akc.planova za rodnu ravnopravnost. Edukacija romskih NVO	Uključenost predstavnica romske populacije u tim za rodnu ravnopravnost Broj održanih edukacija (treninga)		Opština NVO Medjunar.orga nizacije

FINANSIRANJE:

Finansijski okvir za Lokalni plan akcija za RE populaciju je uradjen u dogovoru sa predsjednikom Opštine i Sekretarijatom za finansije. Predvidjeno je da se , pocev od 2013.godine , u Budzetu Opštine opredijele sredstva u iznosu od... € godisnje.

Osim sredstava predvidjenih Budzetom opštine Bijelo Polje, za odredjene aktivnosti i projekte predvidjena su sredstva iz drzavnog Budzeta, Ministarstva za manjinska prava, domacih i stranih donatora i medjunarodnih donacija.

MONITORING I EVALUACIJA:

Monitoring i evaluaciju ce sprovođiti Radna grupa zaduzena za izradu Plana, formirana Rjesenjem predsjednika Opštine.